

dr hab. Agata Nalborczyk

Zakład Islamu Europejskiego
Wydział Orientalistyczny
Uniwersytet Warszawski

Opinia na temat rozprawy doktorskiej

mgr Aleksandry Grąbkowskiej

Obraz islamu i muzułmanów w prasie słoweńskiej po 11 września 2001 roku

napisanej na Wydziale Polonistyki

Uniwersytetu Warszawskiego

Prasa jest bardzo ważnym medium, gdyż wpływa na postrzeganie świata przez jej odbiorców, nierzadko kształtuje ich poglądy oraz odbiór zjawisk nieobecnych w życiu codziennym; nie ma przy tym znaczenia, czy jest to tradycyjna prasa papierowa czy jej odpowiedniki w Internecie. Znaczenie mediów tekstowych (ale nie tylko) widać szczególnie, gdy opisują one jakieś głośne wydarzenie, które odbija się echem na całym świecie i ma wpływ na politykę, a w dalszej perspektywie na funkcjonowanie społeczności ludzkich w różnych miejscach świata. Niewątpliwie takim wydarzeniem były zamachy na Światowe Centrum Handlu (World Trade Center - WTC) oraz Pentagon z 11 września 2001 r. Ze względu na religię wyznawaną przez zamachowców, czyli islam, sposób jej przedstawiania w mediach na długie lata wpłynął negatywnie na postrzeganie muzułmanów i ich religii. Obraz islamu kształtowany przez media, szczególnie po 11 września 2001 r., stał się zasłużenie przedmiotem badań kulturoznawczych, prasoznawczych, politologicznych itp. na całym świecie, przy czym okazywało się zazwyczaj, że mimo pewnych cech wspólnych obraz islamu kreślony przez media w poszczególnych państwach ma jednak pewną specyfikę. Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Grąbkowskiej wypełnia lukę w tej dziedzinie, gdyż dotąd analizie pod tym kątem nie zostały poddane media słoweńskie.

1. Ocena merytoryczna

Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Grąbkowskiej to 220 stron samego tekstu rozprawy oraz 12,5 stron bibliografii.

1.1. Struktura pracy – obejmuje: wstęp, trzy rozdziały główne (historyczny, metodologiczny i badawczy) oraz czwarty podsumowujący, zakończenie i bibliografię.

Wstęp, zajmujący 5 stron, nakreśla ideę pracy, podstawowe zagadnienia, jakie zostały w niej omówione, a także charakteryzuje źródła i materiały, na podstawie których Doktorantka dokonała analizy. Tu także zostały sformułowane pytania badawcze. W rozdziale I omówiono historię relacji Słoweńców z islamem, a także dzieje mniejszości muzułmańskiej w granicach państwa słoweńskiego – sprawy kluczowe dla kształtowania się obrazu wyznawców islamu w tamtejszym społeczeństwie. Rozdział II kreśli podstawy metodologiczne, zajmuje się m.in. teoriami prasoznawczymi, w tym teoriami komunikacji, koncepcjami 'swojskości' i 'obcości', a także 'framingiem' w tekstach prasowych. Część ta wzbogacona jest o zagadnienia teoretyczne związane z zamachami z 11 września, w tym teoriami na temat 'zderzenia cywilizacji', terroryzmu czy stereotypizacji, a także orientalizmu w ujęciu Edwarda Saïda. W rozdziale IV, podsumowującym, wyniki uzyskane w trakcie analizy tekstów prasowych z dwóch dzienników słoweńskich „Dela” i „Dnevnik” oraz dwóch tygodników – „Mladiny” i „Demokratiji”, przedstawionej w obszernym rozdziale III, zostały ukazane przez pryzmat teorii z rozdziału II. W Zakończeniu udzielone zostały odpowiedzi na pytania badawcze, postawione we Wstępie.

1.2. Tezy

Należy podkreślić, że Doktorantce udało się w rozprawie odpowiedzieć na zadane we *Wstępie* pytania badawcze:

- czy negatywny dyskurs, dotyczący islamu, znalazł wyraz także w prasie słoweńskiej w pierwszych tygodniach po 11 września 2001 r., podobnie jak to miało miejsce w prasie w innych państwach, czy autorzy tekstów prasowych opisywali muzułmanów jako 'obcych' i posługiwali się stereotypizacją;
- czy polityczna specyfika poszczególnych tytułów prasowych znalazła odbicie w obrazie islamu i muzułmanów w danym czasopiśmie;
- czy historia relacji społeczeństwa słoweńskiego z islamem znalazła odbicie w tekstach prasowych na temat muzułmanów, czy wpłynęła na przedstawiany w nich obraz ich samych oraz ich religii;
- czy dziennikarze umieli dokonać rozróżnienia pomiędzy muzułmanami lokalnymi, mieszkającymi w granicach Słowenii, a tymi, którzy pochodzą z terenów tradycyjnie muzułmańskich i także tymi, którzy dokonali zamachów na WTC i Pentagon.

2. Ocena formalna

Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Grąbkowskiej napisana jest poprawnym językiem, styl tekstu jest sprawny, ładny stylistycznie i dobrze się go czyta. Interpunkcja jest bardzo poprawna, prawie nie występują literówki, staranne sformatowanie pracy ułatwia jej lekturę i nawigowanie po niej. Wyraźnie widoczna jest godna pochwały staranność w przygotowaniu pracy. Podział pracy na rozdziały i podrozdziały jest także odpowiedni do treści, przypisy są stosowane konsekwentnie, a bibliografia jest prawidłowo sformatowana. Na pochwałę zasługuje zdefiniowane we Wstępie tego, jaki rodzaj transkrypcji terminów z języka arabskiego będzie stosowany w tekście rozprawy.

3. Ocena ogólna

Rozprawa doktorska mgr Aleksandry Grąbkowskiej jest na pewno nowatorska w polskiej nauce pod względem tematu, czyli obrazu islamu w prasie słoweńskiej po zamachach z 11 września 2001 r., temat ten nie został bowiem podjęty nie tylko w Polsce, ale także w samej Słowenii. Rozprawa zawiera sformułowane we Wstępie pytania badawcze, na które odpowiedzi udzielone są w toku rozprawy, co zaznaczone jest w Zakończeniu. Analiza materiałów prasowych została przeprowadzona przy użyciu zaprezentowanych szczegółowo podstaw metodologicznych, zaś treść pracy tak w części metodologicznej czy historycznej, jak i badawczej, opiera się na bardzo bogatej literaturze przedmiotu, także, co warto podkreślić, w językach angielskim, niemieckim i słoweńskim. Metodologia została dobrana prawidłowo, Doktorantka dokonała także przeglądu dotychczasowej literatury przedmiotu. Rozprawa jest napisana sprawnie, ładnym językiem, bez błędów stylistycznych czy interpunkcyjnych, bardzo dobrze się czyta.

Warszawa, 12.09.2019